

**PLA COMARCAL DE
GESTIÓ ENERGÈTICA SOCIAL
DEL VALLÈS OCCIDENTAL**

2019 -

2022

PROFESSIONALS QUE HAN PARTICIPAT EN L'ELABORACIÓ DEL PLA COMARCAL DE GESTIÓ ENERGÈTICA SOCIAL DEL VALLÈS OCCIDENTAL

Nucli coordinador:

Tècniques de l'Àrea de Benestar del Consell Comarcal del Vallès Occidental
Diputació de Barcelona
Cooperativa El Risell

Membres de la Comissió Tècnica Comarcal per a la gestió energètica social:

Ajuntament de Badia del Vallès
Ajuntament de Badia del Vallès
Ajuntament de Barberà del Vallès
Ajuntament de Castellar del Vallès
Ajuntament de Cerdanyola del Vallès
Ajuntament de Montcada i Reixac
Ajuntament de Ripollet
Ajuntament de Rubí
Ajuntament de Sabadell
Ajuntament de Sant Cugat del Vallès
Ajuntament de Terrassa
Consell Comarcal del Vallès Occidental

Edita: Consell Comarcal del Vallès Occidental
Amb el suport de: Diputació de Barcelona
Primera edició: Terrassa, març 2019
Tiratge: 200 exemplars

ÍNDEX

PRESENTACIÓ INSTITUCIONAL	5
1. DESCRIPCIÓ DEL PLA D'ACCIÓ DE GESTIÓ ENERGÈTICA SOCIAL	6
1.1. Descripció general del Pla	6
1.2. Antecedents	9
1.2.1. Actuacions desenvolupades des del Consell Comarcal.....	9
1.2.2. Actuacions desenvolupades pels municipis de la comarca.....	10
2. MARC CONCEPTUAL I LEGAL PER A LA GESTIÓ ENERGÈTICA SOCIAL	14
2.1. Què és la vulnerabilitat energètica?	14
2.2. Principals causes de vulnerabilitat energètica	15
2.3. Principals efectes de la vulnerabilitat energètica	16
2.4. Dificultats per a identificar una situació de vulnerabilitat energètica.....	17
2.5. Marc legal i normatiu de referència	18
3. DIAGNOSI DEL TERRITORI	21
3.1. Mapa quantitatiu de vulnerabilitat.....	21
3.1.1. Indicadors sociodemogràfics	21
3.1.2. Indicadors de conjuntura	23
3.1.3. Indicadors de vulnerabilitat energètica.....	25
3.2. Mapa qualitatiu de vulnerabilitat.....	31
3.2.1. Situació de les persones afectades (preu, salari i treball)	31
3.2.2. Condicions de l'habitatge	32
3.2.3. Els factors del mercat energètic	33
3.2.4. L'entorn	35
3.3. Anàlisi DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats).....	36
3.3.1. Funció substantiva del DAFO	37
3.3.2. Matriu DAFO	42
4. PLA D'ACCIÓ COMARCAL	44
4.1. Missió general del Pla	44
4.2. Línies estratègiques	44
4.3. Objectius específics	45
4.4. Pla d'Acció Comarcal en Gestió Energètica Social i propostes locals.....	46
5. BIBLIOGRAFIA I FONTS CONSULTADES	50

La dificultat o fins i tot la incapacitat de les persones i famílies per fer front a les despeses relacionades amb el consum dels diferents serveis energètics dels quals disposen les llars, ha posat en relleu la necessitat creixent dels municipis d'abordar la problemàtica des d'una actuació integral i coordinada.

La **pobresa energètica** és una de les expressions de la pobresa i, per tant, un factor de risc que fa més probable patir situacions d'exclusió social. Aquest concepte però, ha anat derivant cap al de **vulnerabilitat o precarietat energètica**, que amplia la mirada al patiment de dificultats en l'accés a serveis energètics bàsics com ara la llum, calefacció, aigua (calenta), gas o electricitat a un preu just per mantenir l'habitatge en unes condicions adequades; tenint en compte les conseqüències econòmiques, socials i sanitàries que se'n deriven, malgrat que paradoxalment, la persona o col·lectiu afectat no tingui una percepció sentida de pobresa.

Aquest fenomen, d'origen estructural, exigeix l'assumpció de responsabilitats per part de les administracions públiques en el reconeixement de les desigualtats socials i dels determinants que poden condicionar la salut de la població. La vulnerabilitat energètica es pot revertir parcialment mitjançant la intervenció local a través de polítiques orientades a la ciutadania amb el suport dels agents socials, però també atenent al compromís de negociar amb altres estaments públics un canvi de model energètic i obrint el diàleg amb les empreses energètiques per negociar acords que afavoreixin a la comunitat.

La comarca compta amb una Taula Política i una Comissió Tècnica per a la Gestió de la Vulnerabilitat Energètica. La Comissió, formada per personal tècnic dels municipis de la comarca, es reuneix periòdicament, amb l'objectiu d'assentar les bases d'una estratègia compartida de les administracions del territori. Una de les tasques d'aquesta comissió ha estat l'elaboració del present pla d'acció, punt d'inici per desenvolupar projectes comuns que es nodreixen del treball en xarxa, creant també sinèrgies de treball col·laboratiu amb els agents socials de la comarca.

El Pla d'acció comarcal té com a finalitat posar a disposició del conjunt de professionals, una eina de referència per abordar el fenomen de la manera més àgil i eficaç possible, sota una lògica comarcal compartida, recollint l'experiència dels municipis, proposant circuits d'atenció bàsica per a les localitats que disposen de recursos escassos i donant a conèixer els materials i recursos disponibles al territori.

Com a reptes de futur es plantegen acords amb els agents socials i les empreses energètiques per garantir l'accés de tota la població als recursos energètics, incorporar nous rols professionals per atendre les demandes d'informació i assessorament de la comunitat, realitzar campanyes de sensibilització ciutadana en estalvi i eficiència energètica i millorar les condicions dels habitatges.

Al Vallès Occidental s'han aconseguit avenços en l'abordatge de la vulnerabilitat energètica, però queda molt camí per recórrer. Així, des d'aquestes línies, volem agrair l'esforç i la dedicació del conjunt de professionals que han contribuït en l'elaboració d'aquest document i encoratjar-los a seguir treballant per donar resposta a les necessitats de la ciutadania entorn la vulnerabilitat energètica.

Ignasi Giménez Renom

President del Consell Comarcal del Vallès Occidental

1. DESCRIPCIÓ DEL PLA D'ACCIÓ DE GESTIÓ ENERGÈTICA SOCIAL

1.1. DESCRIPCIÓ GENERAL DEL PLA

En la cerca de mecanismes per fer front a l'impacte de la crisi econòmica i financera, amb el risc de vulnerabilitat que suposa i per tal d'atendre les situacions d'urgència de les persones amb més fragilitat i dependència amb risc d'exclusió social; els serveis tècnics de l'àrea de Benestar Social i Educació van elaborar l'any 2012, un programa d'actuació d'inclusió social i lluita contra la pobresa anomenat '**Suport a la població fràgil i inclusió social**' per donar resposta a les necessitats de subsistència bàsica detectades entre aquests col·lectius, sent, aquesta situació de fragilitat personal, familiar i social un dels principals reptes en la protecció social.

El **Programa d'Actuació Comarcal 2016-2020 (PAC)** del Consell Comarcal del Vallès Occidental també preveu dins la línia 2 d'atenció a la inclusió social i població fràgil de l'eix 1 de Cohesió social i qualitat de vida, el **Programa d'acció comarcal de lluita contra la pobresa energètica**.

Ateses les necessitats existents al territori i realitzada una primera valoració de l'experiència, es considera avinent donar-li continuïtat al programa ampliant els objectius a abastar i les accions a realitzar, reconeixent els diferents models de gestió establerts al territori, tipologies de persones usuàries i els serveis que s'ofereixen per part d'administracions, entitats i voluntariat.

Seguint les directrius del PAC, cal donar coherència a les actuacions que s'han estat realitzant i alinear-les amb les accions que realitzen els municipis de la comarca per **assentar les bases d'una estratègia compartida de les administracions públiques del territori**.

Per aquest motiu es va sol·licitar, mitjançant el Catàleg de serveis 2017, de la Xarxa de Govern Locals 2019-19 (XGL) de la Diputació de Barcelona un recurs tècnic per constituir i dinamitzar una comissió de coordinació tècnica per a l'atenció de necessitats bàsiques en pobresa energètica i que ha estat el **grup promotor** que ha elaborat el Pla Comarcal de Gestió Energètica Social del Vallès Occidental. La Diputació de Barcelona va contractar a l'entitat El Risell SCCL, que s'ha encarregat de dinamitzar el grup promotor durant els primers 6 mesos de funcionament i redactar la diagnosi comarcal.

Així mateix, el grup promotor conformat per personal tècnic dels municipis de la comarca (Badia, Barberà, Castellar del Vallès, Cerdanyola, Ripollet, Montcada i Reixac, Ripollet, Rubí, Sabadell, Sant Cugat del Vallès i Terrassa) i del Consell Comarcal en representació dels menors de 20.000 habitants, pren el nom de **Comissió tècnica comarcal (CTC) per a la Gestió Energètica Social**.

Aquesta comissió o grup promotor, ha estat l'encarregada de proporcionar les bases per la diagnosi, així com les propostes per elaborar el pla d'acció comarcal en vulnerabilitat energètica.

Per la redacció del present Pla, ha estat necessària l'estreta col·laboració tècnica amb els diferents agents de les administracions de la comarca que formen part de la xarxa d'atenció en vulnerabilitat energètica, per així orientar les línies estratègiques, els objectius i les accions a les necessitats de cada realitat territorial. Tant en la diagnosi com en la redacció del contingut del Pla d'acció es diferencia entre els municipis de més de 20.000 habitants i/o amb àrea bàsica de serveis socials (ABSS) pròpia i entre aquells que pertanyen a l'ABSS del Consell Comarcal del Vallès Occidental (menys de 20.000 habitants) ja que les competències d'actuació que té el Consell Comarcal i les dels propis municipis són diferents.

La creació d'una **xarxa de municipis a la comarca del Vallès Occidental per coordinar accions** que tinguin l'objectiu de pal·liar els casos de pobresa i/o vulnerabilitat energètica és un salt qualitatiu a l'hora d'abordar conjuntament la problemàtica. La proposta inclou una Taula Política de vulnerabilitat energètica, una Comissió Tècnica Comarcal per a la Gestió Energètica Social, conformada per els referents tècnics en vulnerabilitat energètica, i un Grup de treball de serveis socials dels municipis de menys de 20.000 habitants.

La vulnerabilitat energètica té unes característiques que fan que, **si s'identifica i es tracta de forma específica i en estadis precoços de la problemàtica, es poden aconseguir millores amb un impacte important en el benestar de les persones**. Per això és important capacitar i acompanyar als professionals i a la ciutadania que, pel seu àmbit de relació habitual, no tenen per què conèixer en detall aspectes relacionats amb l'energia a la llar.

A fi de poder consolidar els drets energètics **cal anar més enllà de la tasca d'atenció reactiva**, ja que aquesta es dona, generalment, un cop la problemàtica ja és manifesta; per això és important la perspectiva comunitària per poder detectar proactivament les persones vulnerables.

En el desplegament dels recursos públics per fer front a situacions de vulnerabilitat i/o pobresa energètica es proposa generar **una figura de treball encarregada d'acompanyar processos de gestió dels tràmits i suport al coneixement energètic**. Aquest acompanyament ha de

servir, a més, per millorar l'eficiència i l'eficàcia de la gestió energètica de la llar, constituint també una política pública preventiva.

Actualment l'atenció als casos es fa de forma parcel·lada, és a dir, de manera que l'usuari/-a ha de relacionar-se amb diversos espais i amb diferents agents. Caldria, doncs, trobar espais transversals que serveixin per construir respostes adaptades a les necessitats de cada cas. Aquests espais haurien de disposar de la presència de l'administració, les persones usuàries i, sobretot, de les empreses prestadores dels serveis energètics. Aquesta aposta parteix del supòsit que els diferents agents esmentats tenen la voluntat de voler oferir una resposta a la problemàtica des de la perspectiva que anteriorment s'ha comentat; si no és així, caldran **cercar les fórmules per generar aquest tipus de compromís, sobretot en les empreses privades.**

En aquesta línia, es proposa generar **serveis d'atenció integrals i/o integrats** o, que si més no, tendeixin cap aquesta lògica. Cal generar **dinàmiques relacionals entre àrees i departaments** orientades a la producció de respostes que tinguin en compte les diferents dimensions de la vida d'una persona.

S'ha cregut convenient que aquest impuls vagi acompanyat de tallers formatius, que aportin als agents implicats (ciutadania, personal tècnic i estament polític) els coneixements bàsics per garantir una acció efectiva i sostinguda en el temps.

Cal informació i coneixement entorn els drets energètics i els hàbits de consum. Cal promoure, doncs, una **nova consciència envers l'energia** entenent la mateixa com un dret bàsic i fonamental. Amb campanyes de comunicació i material gràfic que permetin informar, apoderar i capacitar als ciutadans en matèria de drets energètics.

Per últim en el document també s'apunta la possibilitat d'implementar polítiques de reforma residencial per tal d'adequar tots aquells habitatges amb deficiències estructurals a la normativa vigent. Cal tenir en compte que aquesta aposta de renovació i/o reforma del parc d'habitatges existent ha d'anar acompanyada d'un **volum pressupostari que sustenti una actuació a curt, mitjà i llarg termini**; a més de garantir reformes integrals que donin resposta a les necessitats evidenciades.

Així doncs, el Pla recull les accions que, a hores d'ara, s'estan realitzant a la comarca, construint un relat conjunt per aconseguir una estratègia compartida de les administracions públiques del territori. Les accions es podran consolidar en la mesura que es disposi de pressupost per a la gestió de projectes de vulnerabilitat energètica tant des del Consell Comarcal, com des dels ajuntaments de la comarca, que es financen a través d'ajuts públics.

1.2. ANTECEDENTS

1.2.1. ACTUACIONS DESENVOLUPADES DES DEL CONSELL COMARCAL

L'any 2018 s'ha constituït la **Comissió tècnica per a la Gestió de la vulnerabilitat energètica**, amb el suport de la Diputació de Barcelona i l'Entitat El Risell i conformada pels referents tècnics dels municipis de més de 20.000 habitants del Vallès Occidental i personal tècnic del Consell Comarcal. La missió d'aquesta comissió és possibilitar una estratègia de treball tècnic compartida i traslladar a nivell polític les necessitats socials detectades. En quant al treball tècnic, la finalitat seria doble, en el sentit de compartir experiències per una banda, i per altra, crear sinèrgies i projectes comuns.

A nivell de comarca, s'està treballant per arribar a acords com el vigent a l'Ajuntament de Terrassa amb col·laboració amb el Gremi d'instal·ladors (GREINTEC) per poder oferir a les famílies en risc de vulnerabilitat un preu solidari per obtenir el Butlletí elèctric i que es gestionaria a través de Serveis Socials.

L'any 2017 es va realitzar una Jornada de treball i el **Dictamen sobre habitatge ocupat** (règim legal dels habitatges buits i mesures que poden prendre les administracions locals) i una altra Jornada de treball i el corresponent **Estudi sobre la 'Desigualtat i exclusió social al Vallès Occidental'**.

El Consell Comarcal del Vallès Occidental i la cooperativa Som Energia van signar també al 2017 un conveni marc per estimular la producció d'energies renovables a la comarca i ajudar en l'eradicació de la pobresa energètica.

I finalment l'1 de març de 2016 es va constituir la **Taula política de pobresa energètica** d'acord amb el mandat del Consell d'alcaldes i alcaldesses, amb l'objectiu d'implementar la Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica i que ha permès arribar a acords amb les companyies per tal de garantir el subministrament d'aigua a les famílies vulnerables de la comarca. Les diferents empreses subministradores d'aigua que operen al Vallès Occidental (Companyia d'aigües de Sabadell (CASSA), Mina de Terrassa, SOREA i Aigües de Barcelona) disposen d'acords amb els ajuntaments de la comarca per donar compliment a la Llei 24/2015 per evitar els talls de subministrament a les famílies vulnerables i disposar de fons socials de solidaritat.

Municipis de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials (menys de 20.000 habitants):

Per arribar a una gestió conjunta de les actuacions en vulnerabilitat energètica s'ha creat el **Grup de treball dels 12 municipis de l'ABSS**. Actualment s'està treballant en la regulació dels **procediments d'actuació compartits** (arbre de decisions) en referència als talls de subministraments energètics, els fraccionaments de factures, i la informació a la ciutadania sobre el Bo Social.

Als municipis de l'ABSS també se'ls ofereix des del Consell Comarcal, **suport tècnic en Gestió energètica per als serveis socials** (tipologia ajuts, procediments, normativa vigent, facturació, etc.). El 2017 es va disposar d'una tècnica itinerant del Programa d'ocupació local que assessorava al personal tècnic i també a les famílies per millorar els consums energètics, disminuir la facturació i gestionar deutes.

Es negocia i gestiona l'Addenda econòmica del Contracte Programa amb el Departament de Treball, Afers socials i Famílies pels **ajuts en subministres bàsics i pobresa energètica** i les subvencions de Diputació de Barcelona per implementar projectes en favor de la cohesió social.

I també s'ofereixen accions de sensibilització en eficiència energètica així com preventives:

- 2018 reedició de **Campanya d'estalvi a la llar per a ciutadania** amb la implementació d'un total de 8 tallers de la temàtica: "Com reduir la despesa energètica a la nostra llar" (consells a la llar i lectura rebuts de llum, aigua i gas) als municipis de Castellbisbal, Palau-solità i Plegamans, Polinyà, Sant Quirze del Vallès i Sant Llorenç Savall, amb la participació de 96 famílies.
- Des del 2016, gestió de les **auditories energètiques** de Diputació de Barcelona.
- **Formació a mida per a professionals** en eficiència energètica, normativa i regulació de la facturació ("Taller de coneixements i recursos per a situacions de pobresa energètica", 2015).
- 2015 **Campanya d'estalvi a la llar per a ciutadania** amb la implementació d'un total de 6 tallers de la temàtica: "Com reduir la despesa energètica a la nostra llar" (consells a la llar i lectura rebuts de llum, aigua i gas) als municipis de Castellbisbal, Rellinars, Sant Quirze del Vallès, Vacarisses i Viladecavalls, amb la participació de 107 famílies.

1.2.2. ACTUACIONS DESENVOLUPADES PELS MUNICIPIS DE LA COMARCA

S'adjunten taules amb les necessitats detectades als municipis de la comarca. La primera referent als municipis de més de 20.000 habitants i Badia del Vallès que disposa d'Àrea bàsica de serveis socials pròpia. La segona taula referent als municipis de menys de 20.000 habitants. Aquestes dades han servit per nodrir el DAFO que s'exposarà més endavant.

TAULA 1: RESUM ACCIONS ALS MUNICIPIS DE MÉS DE 20.000 HABITANTS I/O ABSS PRÒPIA.

Accions en Gestió Energètica Social dels Municipis de més de 20.000 habitants – 2017		
Municipi	Servei Específic	Accions concretes
Badia del Vallès	Àrea d'Estalvi Energètic	Campanya sobre l'eficiència energètica (Serveis Socials i Habitatge).
Barberà del Vallès	NO	El pagament de subministraments es realitza a través de les àrees de Serveis Socials i Habitatge (subv AMB)
Castellar del Vallès	NO Depèn de SS	Es tramiten ajuts per al pagament de subministraments de forma conjunta des de 3 àrees: Salut, Benestar Social i Habitatge. L'any 2015 es van dedicar 23.000 € a aquesta finalitat (104 famílies) El Ple ordinari novembre de 2016 va aprovar una sèrie d'instàncies a la Generalitat per a impulsar les mesures contra la PE.
Cerdanyola del Vallès	Prog. d'atenció i prevenció de la pobresa energètica	El Programa, integrat dins del Servei de Promoció Social, atén a persones i famílies amb dificultats per fer front als costos dels serveis de subministrament bàsics. També informa a la ciutadania sobre factors d'estalvi de la despesa energètica, promou l'estalvi energètic i impulsa la consciència de consum energètic per contribuir a la sostenibilitat econòmica i energètica de les famílies i del conjunt de la societat.
Montcada i Reixac	NO Depèn de SS	Adhesió campanya "No más cortes de luz" 21.12.16: es va apagar la llum de la façana de l'ajuntament de 19 a 20 h. Donen suport a la ILP contra la PE (2015).
Ripollet	NO	Depèn de SS
Rubí	Projecte RUBÍ BRILLA. Foment eficiència energètica i energies renovables	Des del 2013, aquesta mesura ha beneficiat 178 famílies derivades dels Serveis Socials, que han obtingut un estalvi potencial en energia de fins a 290 € a l'any. En les 3 campanyes ja finalitzades d'aquest projecte, l'Ajuntament ha invertit 38.313 €, que s'han destinat a diferents accions a les llars que han permès millorar la seva eficiència energètica i, per tant, reduir la despesa en subm.
Sabadell	Atenció a la pobresa energètica. Energia per les persones.	Objectius específics del programa: a. Evitar qualsevol tall de subministrament de serveis bàsics a la ciutat b. Atendre les situacions d'urgència a través d'un assessorament integral c. Empoderar els consumidors vulnerables a través de la capacitat i activitats de sensibilització. Què s'ofereix des de l'Ajuntament? 1. Informació i assessorament sobre situacions de tall de subministrament o avís de tall. 2. Ajuts puntuals per a persones i famílies per al pagament de rebuts d'electricitat i aigua (prestacions socials d'urgència) 3. Assessorament en relació als drets i als recursos socials. 4. Capacitació i assessorament sobre com reduir les factures d'electricitat, gas o aigua i de com millorar l'eficiència i la gestió energètica de la llar (visites, informes, acompanyament a gestions). Actuacions desenvolupades: - Aturada del procés de tall de subministres, arribant a acords amb les companyies i els afectats. - Formació als treballadors socials i treballadors familiars (+200 persones) en temes específics de pobresa energètica. - Disseny i implantació d'un protocol d'identificació de situacions de pobresa energètica. - Diagnòstics energètics a les llars de consumidors vulnerables, seleccionades pels
Sant Cugat del Vallès	Programa Energia renovable (Medi Ambient).	Febrer (2017): segona Marató d'estalvi energètic contra la pobresa energètica. Diners estalviats en factures ambientals de 10 equipaments municipals es destinaran a domicilis en risc. Mesures per tal de lluitar contra la pobresa energètica i per evitar la pèrdua de l'habitatge a les persones vulnerables. 2015 l'Aj. va atorgar 50.231 euros com a ajuts per pagar subministraments bàsics (llum, aigua i gas), amb un total de 907 p. beneficiades. Aquesta partida econòmica s'ha multiplicat per set en els darrers 4 anys.
Santa Perpètua de Mogoda	Programa d'Experiència Laboral d'Eficiència energètica i suport a les famílies vulnerables.	S'han atès unes 225 famílies derivades del Departament de Serveis Socials (2015). 183 assessories energètiques a les llars, amb intervencions de millora energètica (115 modificacions contractes subm. elèctric).
Terrassa	Oficina municipal d'atenció a la pobresa energètica OFIMAPE	Servei d'ajuda, assessorament i acompanyament tarifari en cas de rebre un avís de tall d'aigua, llum o gas (per reduir factures). Servei de promoció de l'eficiència energètica a les llars, per tal de no malbaratar els recursos del planeta. Servei d'intervenció a les llars en situació de greu ineficiència energètica per detectar problemàtiques que provoquen consums excessius a les llars i cercar solucions adients, en la mesura del possible.

TAULA 2: RESUM ACCIONS ALS MUNICIPIS DE L'ÀREA BÀSICA DE SERVEIS SOCIALS (ABSS).

Accions de Gestió Energètica Social dels Municipis de l'ABSS (Àrea Bàsica de Serveis Socials) del Vallès Occidental			
Detecció necessitats 2017			
	Assessorament energètic	Auditories 2017	Fraccionament de factures
			Criteris pagament factures
Castellbisbal	No es fa.		Si, enviant una carta a les companyies Segons barems municipals. Mai el 100%: del 95 al 20%. Topall de 200€/c/2 mesos. No tenen problemes de finançament (AMB)
Gallifa	No s'han detectat casos		NO
Matadepera	Es duu a terme però no de forma sistemàtica . No seguiment.	3	NO Segons barems municipals.
Palau-solità i Plegamans	Fan algun assessorament puntual però no fan seguiment i els usuaris no segueixen els consells.	5	Només aigua, Model específic CASSA. Paguen totes les factures segons barems municipals.
Polinyà	No es fa.		Ho fan directament usuaris/-es. Han reconduït el sistema (que era pagar la major part) al sistema anterior d'un màxim de 4 rebuts a l'any.
Pellinars	Es duu a terme però no de forma sistemàtica . No es fa seguiment.	1	Ho fan directament usuaris/-es. Pagaments puntuals, segons barems municipals.
Sant Llorenç Savall	No es fa.	2	NO Paguen un 90% de les factures i alguns casos del 100% Deixen de pagar factures quan el problema es cronifica (i van acumulant deute els usuaris)
Sant Quirze Del Vallès	Si, han començat fa poc a càrrec de una persona del departament de Consum.	5	NO Segons barems municipals. En general es paga una part de les factures i només en alguns casos, la totalitat.
Sentmenat	Si, es fa assessorament des de SS.		NO Segons barems municipals. Acostumen a pagar la totalitat de les factures pq quedaria impagada i no serviria de res. No hi ha problema de finançament.
Ullastrell	Es duu a terme però no de forma sistemàtica . No es fa seguiment.		Ho fan directament usuaris/-es. Pagaments puntuals, segons barems municipals
Vacarisses	Gestor energètic per a consultes puntuals. Auditories en les llars d'usuaris vulnerables "crònics" a càrrec de l'agent energètic.	3	Només aigua (sorea) Segons barems municipals.
Viladecavalls	Gestor energètic (1d/s) per a l'assessorament i revisió de factures des de fa 3 anys. Han reduït molt els pagaments de factures. Fan pedagogia i prevenció.		Si, model d'Endesa Normalment paguen una petita part i gestionen el fraccionament de la resta. Sempre demanen un compromís per part de l'usuari d'aplicar les Mesures d'estalvi que se'ls indica.

Convenis amb Empreses Energètiques	Coordinació amb agents municipals	Particularitats del municipi
NO	?	La companyia d'aigües AICASA és pròpia només de Castellbisbal. No tenen establert cap conveni, ni fons social. Es impagats d'AICASA son abonats directament a la companyia per SS.
AIGUA Mina Terrassa.	Si, especialment amb els Bombers.	Tenen especial problema amb l'aigua (53 casos), amb factures desorbitades. Pendent concretar la tarifa social amb la Mina d'aigües de Terrassa. Els casos "especials", amb complicacions de titularitats, etc. son habituals.
AIGUA Cassa	No s'ha donat cap cas.	El volum de pagaments de factures a vulnerables és el més alt ,amb diferencia, de l'ABSS.
AIGUA Sorea	Policia. Veuen bé fer protocol comarcal.	El fons social de Sorea va assumir l'any passat tots els impagats dels subministrament d'aigua.
AIGUA Mina Terrassa.	Centre educatiu.	Malgrat les petites dimensions del municipi, acumula molta problemàtica en temes de subministraments. Els casos "especials" son habituals: ocupacions, connexions irregulars, titularitats diferents, etc...
AIGUA Sorea	No s'ha donat el cas.	Un dels problemes específics és que molts dels contractes de lloguer no es fan correctament i això dificulta molt les gestions. El gas fa molt poc que ha arribat al municipi i per tant hi ha molt pocs incidents amb aquest subministrament. Els protocols i circuits pels informes de vulnerabilitat han tardat a normalitzar-se però ara ja funcionen bé. Envien vigilant urbà amb notificacions per a poder elaborar l'informe de vulnerabilitat als no usuaris.
AIGUA Cassa	CAP i Policia.	No tenen problemes de finançament per al pagament de subministres. Els problemes principals son amb els okupes que punxen la llum perquè no entren en el circuit. Els arriben pocs usuaris nous malgrat tot..
AIGUA Sorea Possible conveni Electroaldense.	Ubicats al CAP. Ok protocol comarcal.	El servei d'aigua, amb l'anterior consistori estava assegurat també per a famílies sense contracte.
AIGUA Mina Terrassa.	Centre educatiu i l'agent municipal (policia)	
AIGUA Mina Terrassa.	Policia municipal	No arriba el gas al municipi. L'ajuntament paga gasoil i llenya durant l'hivern. No ho veuen com un tema de pobresa energètica. Hi ha recursos suficients. L'aigua és molt barata i municipal. Sorea arriba a algunes urbanitzacions i la comunicació amb la companyia és bona.
AIGUA Mina Terrassa.		És el municipi que ha treballat més en el tema de la gestió energètica i el seu model funciona força bé.

2. MARC CONCEPTUAL I LEGAL PER A LA GESTIÓ ENERGÈTICA SOCIAL

2.1. QUÈ ÉS LA VULNERABILITAT ENERGÈTICA?

La pobresa energètica és una de les expressions de la pobresa i, per tant, un factor de risc que fa més probable patir situacions d'exclusió social. La dificultat o incapacitat de les persones i famílies per fer front a les despeses relacionades amb el consum dels diferents serveis energètics dels que disposen les llars ha posat de relleu la necessitat creixent dels municipis d'abordar la problemàtica des d'una actuació integral i coordinada.

Així doncs, el concepte de **pobresa energètica** (estàtic) ha anat derivant cap al de **vulnerabilitat o precarietat energètica** (dinàmic), una definició més ampla, enfocada a *patir alguna dificultat en l'accés a serveis energètics bàsics com ara la llum, calefacció, aigua (calenta), gas o electricitat a un preu just per mantenir l'habitatge en unes condicions adequades; i a les conseqüències econòmiques, socials i sanitàries que aquest fet pot tenir.*

Així mateix, en un context de desigualtat social com el nostre, determinats **col·lectius especialment vulnerables** (per edat, sexe, malaltia, discapacitat, condicions de l'edifici i renda baixa), s'han de tenir en compte a l'hora de desenvolupar polítiques i accions per afavorir l'equitat d'accés a l'energia, considerant que aquesta és un bé comú. Estem parlant majoritàriament de gent gran, persones amb dependència o discapacitats i famílies monoparentals femenines amb persones a càrrec (infants i adolescents).

La vulnerabilitat energètica no es pot entendre com quelcom que té només causa i efecte en les unitats familiars afectades que ocupen les llars en qüestió, ja que es tracta d'un fenomen multidimensional. Per tant, seguint el *Vulnerable Consumers' Group* de la Comissió Europea, la definició, i per tant la **diagnosi**, de vulnerabilitat energètica ha de tenir en compte múltiples causes i conseqüències.

2.2. PRINCIPALS CAUSES DE VULNERABILITAT ENERGÈTICA

Situació de les persones afectades: ingressos, salut, educació, edat, el tipus de família (monoparentals masculines o femenines i nombroses), persones aturades, pensionistes, i manca de xarxes de suport.

Són aquelles que reben prestacions socials, que treballen a temps parcial, estan a l'atur i/o estan endeutats. Però ara mateix, també està apareixent una nova classe social amb famílies que disposen d'ocupacions a temps complerts però que no poden pagar les despeses bàsiques de la llar i que tampoc tenen accés a la major part d'ajuts. Les persones que estan en aquesta situació sovint no es poden permetre viure en habitatges adequats, i viuen en edificis que requereixen reformes i millores en l'eficiència energètica. En molts casos tampoc disposen de sistemes de calefacció a l'hivern i refrigeració a l'estiu.

Condicions de l'habitatge: qualitat de l'habitatge, eficiència i tipus de sistema de calefacció/refrigeració, ocupació i ubicació de l'habitatge, i règim de tinença).

La baixa qualitat en l'edificació és un problema estructural que afecta a gran part del parc d'habitatges del nostre país, ja que més del 50% dels habitatges van ser construïts abans que s'apliqués qualsevol normativa de regulació tèrmica. Aquest fet té unes conseqüències més greus per a les persones econòmicament vulnerables i amb problemes de salut, però té un impacte en tota la població que viu en edificis d'aquestes característiques on la qualitat constructiva no permet mantenir la temperatura de confort i cal més energia (i més recursos econòmics) per climatitzar les estances.

Factors de mercat energètic: preu de l'energia, nivells de competència del mercat energètic, pràctiques de venda, factures intel·ligibles, mètodes de pagament disponibles, qualitat dels serveis d'atenció al client.

En els últims deu anys, el preu de l'electricitat s'ha encarat en més del 50%, malgrat que el nivell de vida i el poder adquisitiu de gran part de la població han empitjorat. A més, fins al moment no s'han justificat aquests increments de preu en base als costos reals de generació i subministrament d'energia, atesa l'opacitat del sector energètic espanyol. Aquesta falta de transparència també augmenta la vulnerabilitat dels consumidors/-es.

L'entorn: estat de l'economia, clima, governament, mecanismes d'inclusió social.

La situació de crisi econòmica viscuda els darrers anys, la convivència dels poders públics amb les empreses energètiques i un sistema de protecció social fràgil, són claus per entendre la situació al nostre país.

2.3. PRINCIPALS EFECTES DE LA VULNERABILITAT ENERGÈTICA

Segons l'informe de *La pobresa energètica a la demarcació de Barcelona* elaborat per la Diputació de Barcelona, les **principals conseqüències derivades** de situacions de pobresa energètica es poden classificar en tres grans blocs: **impactes en la salut, degradació dels edificis i endeutament**.

- **Impactes en la salut:** diversos estudis relacionen la pobresa energètica amb afeccions específiques sobre la salut física, que afecten principalment a la infància, gent gran o persones amb malalties cròniques. El fred i la humitat permanents poden comportar problemes respiratoris com asma, bronquitis, o al·lèrgies, així com agreujar malalties o problemes de salut ja existents com altres **patologies respiratòries, reumatoïdes i cardiopaties** provocant un increment de mortalitat per baixes temperatures a l'hivern i per altes, a l'estiu. També tenen efecte en el rendiment físic i intel·lectual de les persones. La **salut mental** també es pot veure afectada per aquestes situacions; viure en una casa en males condicions pot causar estrès, ansietat o depressió. Aquestes afectacions en la salut física i psicològica poden derivar en inestabilitat familiar, fracàs escolar, aïllament social i d'altres problemes relacionals amb l'entorn proper.

Aquells factors que incrementen la probabilitat de patir afeccions a la salut derivades de situacions de vulnerabilitat energètica són l'edat (sobretot en la infància i gent gran), llargs períodes de temps a casa (aturats, treballadors/es de la llar o que treballen des de casa i persones dedicades a les cures) i manca d'una xarxa de suport (familiar i comunitària).

- **Degradació dels edificis:** la degradació dels edificis causada, per exemple, per un problema d'humitat permanent, pot portar a un empitjorament de les situacions de vulnerabilitat energètica per les afectacions als equipaments de la llar (electrodomèstics, mobles, entre d'altres) i al pis en si; com també l'aparició de fongs.

Com més es deteriori l'habitatge, més costarà mantenir la temperatura i les condicions òptimes de benestar, així que els seus habitants hauran de dedicar cada vegada més recursos econòmics a mantenir la temperatura de confort. La baixa eficiència energètica dels habitatges fa incrementar el consum d'energia, augmentant també les emissions de gasos contaminants a l'atmosfera. Aquest fet té efectes sobre el medi ambient, però també sobre la salut pública, atès que l'augment dels nivells de CO₂ es relaciona amb un augment de les malalties respiratòries, cardiovasculars i dels mals de cap.

- **Endeutament:** les persones amb pocs recursos econòmics acostumen a tenir dificultats per fer front a factures d'alimentació, transport, o les relacionades amb l'educació dels fills, a més de les factures del gas, l'aigua o l'electricitat. Així doncs, la dificultat per fer front a les factures dels subministraments energètics contribueix a augmentar l'endeutament de les famílies ja que es produeix una redefinició de les prioritats de despesa de les unitats familiars que, a partir dels ingressos disponibles, destinaran al consum energètic o, per contra, endeutar-se per garantir uns estàndards de benestar. Alhora, això fa que moltes famílies entrin en dinàmiques de subsistència diària que els fa més difícil sortir de la situació de precarietat.

Tot i que no existeixen metodologies específiques de mesura, es calcula que més d'un 15% de la població espanyola pateix pobresa energètica. Considerant els càlculs a partir dels índexs existents de pobresa. A Catalunya, el 10,9% de llars declaren que no poden mantenir l'habitatge a una temperatura adequada (respecte al 5,4% a l'inici de la crisi).

2.4. DIFICULTATS PER A IDENTIFICAR UNA SITUACIÓ DE VULNERABILITAT ENERGÈTICA

Sovint el propi usuari/-a no reconeix la situació de vulnerabilitat energètica i cal recórrer als indicadors objectius per a detectar-la:

- No poder pagar els rebuts.
- No poder tenir la casa prou calenta a l'hivern ni prou refrigerada a l'estiu.
- Tenir fred quant s'està a casa.
- Tenir humitats.
- Estar sovint malalt.

Un altre factor que dificulta la identificació del problema és la seva evident feminització, doncs és una problemàtica centrada bàsicament en l'àmbit domèstic, majoritàriament femení, que ha estat i està infravalorat i per tant és menys visible.

2.5. MARC LEGAL I NORMATIU DE REFERÈNCIA

Reial decret 897/2017, de 6 d'octubre, pel qual es regula la figura del consumidor vulnerable, el bo social i altres mesures de protecció per als consumidors domèstics d'energia elèctrica.

- Barcelona i altres municipis han portat al suprem el Decret estatal del bo social perquè no s'escau a les necessitats de les persones vulnerables i és contrari a la Constitució i a la directiva 2009/72 del Parlament Europeu i del Consell de la Unió Europa, que regula el mercat elèctric.
- Parla d'**unitats de convivència**, en contradicció amb la Llei 24/2015 que parla d'unitats familiars.
- A data d'avui no s'ha deixat d'aplicar l'antic, malgrat que s'estan gestionant les altes a partir del nou decret, a l'espera de la resolució.

Reglament 2016/679 del Parlament Europeu i Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel què fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes (RGPD).

- La RGPD parla del principi de responsabilitat proactiva per garantir el tractament de dades personals.

Llei 4/2016, del 23 de desembre, de mesures de protecció del dret a l'habitatge de les persones en risc d'exclusió residencial.

- La llei 24/2015 va ser portada als tribunals i es va impugnar tot allò referent a habitatge, per la qual cosa es va elaborar una nova llei.
- Es recupera la mediació per la via del Codi de Consum per la negociació, entre d'altres, dels deutes hipotecaris, i s'estableix la cessió temporal d'habitatges buits per la via de l'expropiació, així com el lloguer social obligatori per reallotjament vigent fins el 2020.

Llei 24/2015, de 29 de juliol, de mesures urgents per afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica:

- És la Llei **vigent** en aquests moments, que suposa la implicació de diversos agents públics i privats, a banda de les entitats especialitzades en l'abordatge dels problemes relacionats amb l'habitatge i el risc d'exclusió residencial.
- Va entrar en vigor el 6 d'agost de 2015 i estableix una sèrie de mesures destinades a garantir el dret d'accés al subministrament d'aigua potable, llum i gas a persones i unitats familiars en situació de risc d'exclusió residencial.
- La principal mesura, és l'anomenat **principi de precaució**, segons el qual, abans de fer un tall, l'empresa subministradora ha de sol·licitar un informe als serveis socials municipals per a determinar si la persona o la unitat familiar es troba en aquesta situació de risc d'exclusió residencial.
- Defineix que les **persones o unitats familiars** que estan en risc d'exclusió social són aquelles que tenen uns ingressos inferiors a:
  - 2 vegades l'IRSC (Indicador de Renda de Suficiència de Catalunya), si es tracta de persones que viuen soles.
  - 2,5 vegades l'IRSC, si es tracta d'unitats de convivència (més d'una persona).
  - 3 vegades l'IRSC, en cas de persones amb discapacitats o amb gran dependència.
- Estableix que les mesures per garantir el dret d'accés al subministrament d'aigua, llum i gas, seran aplicables a les llars que, malgrat no compleixin els requisits econòmics establerts, hi visqui alguna persona afectada per **dependència energètica** com el cas de persones que necessiten per sobreviure màquines assistides.
- També estableix els ajuts o descomptes per gestionar el **deute pendent**.

Llei 20/2014, del 29 de desembre, de modificació de la Llei 22/2010, del 20 de juliol, del Codi de Consum de Catalunya, per la millora de la protecció de les persones consumidores en matèria de crèdits i préstecs hipotecaris, vulnerabilitat econòmica i relacions de consum.

- Estableix la protecció de les persones i unitats familiars en situació de vulnerabilitat econòmica davant dels talls de subministres que puguin acordar les companyies subministradores per manca de pagaments.

Directiva 2009/72/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de juliol de 2009, sobre normes comunes per al mercat interior de l'electricitat i per la qual es deroga la Directiva 2003/54/CE.

Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre de protecció de dades de caràcter personal (LOPD).

- Aquesta llei afecta a totes les dades que fan referència a persones físiques registrades sobre qualsevol suport, informàtic o no.

3. DIAGNOSI DEL TERRITORI

3.1. MAPA QUANTITATIU DE VULNERABILITAT

A continuació es presenta el *mapa de vulnerabilitat*, un recull de dades, que ha de permetre la generació coneixement sobre la realitat social de la comarca a través de dades sociodemogràfiques¹, de l'àmbit laboral i econòmic i relacionades amb l'habitatge. També es mostren, malgrat la dificultat d'obtenir sobretot dades numèriques, algunes dades relacionades amb la pobresa energètica a les que s'ha pogut tenir accés.

3.1.1. INDICADORS SOCIODEMOGRÀFICS

Al Vallès Occidental podem observar que les diferències entre municipis, pel que fa al volum de població, són significatives. Per una banda, trobem que la suma dels habitants de Sabadell i Terrassa (423.367 hab.) representen gairebé el mateix que la suma de la resta de municipis (480.873 hab.). Els municipis que, després d'ambdues capitals de comarca, mostren major volum de població són Sant Cugat del Vallès, Rubí i Cerdanyola del Vallès. Per altra banda, trobem dos municipis amb poblacions inferiors als 1.000 habitants (Gallifa i Rellinars). La resta de municipis presenten poblacions que oscil·len entre els 2.000 i els 20.000 habitants.

A nivell de població, les diferències observades entre municipis poden ser un indicador de l'existència de petits territoris d'entorn rural i, per altra banda, de grans concentracions urbanes. Aquesta situació fa més complexa l'actuació de les diferents administracions i, sobretot, de la distribució i prestació dels serveis públics. Alhora, l'heterogeneïtat de la comarca ha de forçar a les administracions a actuar a partir de plans adaptats a les situacions de cada territori, sense perdre de vista línies estratègiques que integrin els diferents municipis de la comarca.

La població del Vallès Occidental té un índex de sobreenvelliment inferior a la mitjana de la demarcació de Barcelona, però amb una taxa de menors de 15 anys més elevada. Sent una comarca que malgrat complir amb la tendència d'envelliment de la nostra societat té força famílies amb infants i per tant amb risc de patir vulnerabilitat.

Per altra banda, es presenta una menor proporció de població estrangera que la mitjana catala-

¹ Les dades sobre població estan extretes de l'IDESCAT a 1 de gener de 2018.

na, però molt similar a la d'altres comarques de la conurbació urbana com el Baix Llobregat. I si considerem que el total de població és de 904.240 habitants, la xifra de 88.079 persones de nacionalitat estrangera no és gens menyspreable. Així, les principals nacionalitats de procedència són la marroquina, la xinesa i els països llatinoamericans (Argentina, Perú, Bolívia i Veneçuela).

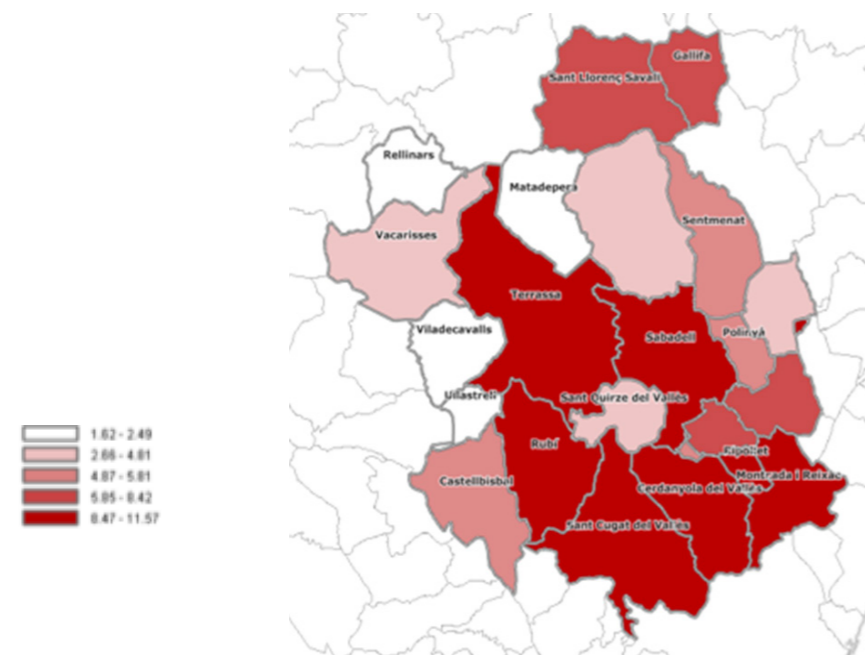

Figura 1. Índex d'estrangeria global. Vallès Occidental, 2016
Font: Elaboració pròpia a partir de Dades de la Diputació de Barcelona

3.1.2. INDICADORS DE CONJUNTURA

La **Renda Familiar Bruta Disponible** (a partir d'ara, RFB) per habitant de 16 anys i més, fa referència a la renda que, després d'impostos i sumant les transferències, els queda disponible a les famílies. I concretament, la RFB per habitant major de 16 anys divideix la renda total del municipi per les persones majors de 16 anys.

La següent taula ens mostra com la RFB per habitant major de 16 anys és 2.339 euros menys que a la demarcació de Barcelona, la qual s'agafa com a mesura de comparació.

Si comparem els municipis que conformen la comarca, veiem que el **Vallès Occidental presenta desigualtats importants entre territoris**. En aquest sentit, **es distingeixen tres grups de municipis**: aquells que presenten una RFB significativament inferior a la de la demarcació de Barcelona, els que mostren valors al voltant dels valors de la demarcació de referència i, finalment, aquells municipis que presenten valors significativament superiors als de la demarcació de Barcelona. A tall d'exemple, a Matadepera i St. Cugat del Vallès la RFB és de 34.230€ i 27.108€ respectivament; mentre que a Badia del Vallès i Gallifa és de 11.153€ i 13.122€, respectivament. Com es pot observar, Matadepera triplica la RFB de Badia del Vallès. Dels 23 municipis que conformen la comarca només cinc estan per sobre del valor de la demarcació de Barcelona, mentre que els restants se situen per sota. D'aquests municipis, en trobem set amb una RFB per sota dels 15.000€.

En termes de planificació de polítiques socials, cal tenir present que **una RFB menor implica una major potencialitat de mancances relacionades amb la pobresa**, com per exemple, fer front als subministraments.

TAULA 3. RFD DELS MUNICIPIS DEL VALLÈS OCCIDENTAL I DEMARCACIÓ DE BARCELONA, 2015

Municipi	RFD Majors de 16 anys	Índex base 100
Badia del Vallès	11.153	64,58
Barberà del Vallès	15.001	86,86
Castellar del Vallès	18.177	105,24
Castellbisbal	17.700	102,49
Cerdanyola del Vallès	16.629	96,28
Gallifa	13.122	75,98
Matadepera	34.230	198,2
Montcada i Reixac	14.996	86,83
Palau-solità i Plegamans	18.829	109,02
Polinyà	17.029	98,6
Rellinars	14.154	81,95
Ripollet	14.783	85,6
Rubí	14.436	83,59
Sabadell	16.216	93,89
Sant Cugat del Vallès	27.108	156,96
Sant Llorenç Savall	13.892	80,44
Sant Quirze del Vallès	23.295	134,88
Santa Perpètua de Mogoda	16.670	96,52
Sentmenat	16.394	94,92
Terrassa	15.933	92,25
Ullastrell	15.265	88,39
Vacarisses	15.056	87,17
Viladecavalls	17.093	98,97
COMARCA VALLÈS OCC.	17.271	100
Demarcació de Barcelona	19.610	-

Font: Elaboració pròpia a partir de Dades de Diputació de Barcelona

3.1.3. INDICADORS DE VULNERABILITAT ENERGÈTICA

Pel què fa referència als indicadors de vulnerabilitat energètica², i seguint les dades de la taula 4, que s'exposa a la següent pàgina, podem asseverar que **els costos de l'electricitat i el gas han augmentat en un 26%** del 2010 al 2015, xifra que continua pujant. Com també podem dir que els increments efectius són superiors, atesos impostos i serveis extres, mentre que la renda només s'ha incrementat un 7,8%. De forma evident, la desigualtat en l'evolució dels costos dels subministraments i de la renda de les llars ha generat un empobriment d'aquestes, **afegint més pressió a les economies domèstiques**. Per si mateix aquest no és un indicador de vulnerabilitat, però sí que, en combinació amb altres dades, ens pot donar una idea de l'empitjorament de la situació.

Per altra banda, al 2011 a la comarca hi havia més de 17.000 llars sense calefacció, cosa que les posa en una situació força precària en els mesos de més fred. Un 15% d'habitatges disposa d'estufes mòbils que, si són elèctriques són poc eficients, i si són de butà afegeixen molta humitat a l'ambient, si no es fa una bona ventilació.

Val a dir que el parc d'habitatges del Vallès Occidental no és especialment antic. Els habitatges d'abans de 1980, quan es va fer la primera regulació ambiental, representen una mica més d'un terç del total, i després dels 2000 (a 2006 hi ha la regulació més important en termes d'aïllament i eficiència) es va construir un altre terç.

Per tant, una part significativa dels habitatges de la comarca haurien de tenir, a priori, bons envoltants, tot i que calen una especial atenció els blocs construïts en barris/ciutats dormitori dels anys 50'-70' en els municipis de més de 20.000 habitants i la dispersió en urbanitzacions dels municipis de menys de 20.000 habitants, força elevada. Seria interessant saber quantes llars sense calefacció són més antigues de 1980, per observar aquells amb unes pitjors condicions de partida. També conèixer el perfil de famílies que resideixen en cases en terrenys residencials adquirides abans de la crisi, amb altes despeses energètiques, i que estan en situació d'endeutament.

No es disposa de dades sobre sistemes de refrigeració a l'estiu i tampoc es disposa de dades creuades de qui viu en cada tipologia de llar per les variables anteriors (antiguitat, zona i calefacció), però la població envellida ha augmentat en els darrers anys i, per tant, **hi ha més població vulnerable a patir incidències de salut per situacions de precarietat energètica**, així com han augmentat les persones joves i infants en risc.

² Estudi 'Desigualtat i pobresa al Vallès Occidental'. Juny 2017, editat pel Consell Comarcal del Vallès Occidental i Consultoria social Notus.

**TAULA 4. PRINCIPALS INDICADORS I ÍNDEXS RELACIONATS
AMB LA POBRESA ENERGÈTICA AL VALLÈS OCCIDENTAL.**

Índex i Taxes	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Variació % 2010-2016
Electricitat (€ per kilowatt/ hora)	0,1728	0,1981	0,2190	0,2228	0,2165	0,2309	0,2185	26,45%
Gas Natural (€ per kilowatt/ hora)	0,0533952	0,053604	0,066132	0,073224	0,07524	0,073152	0,067752	26,89%
Renda Familiar Disponibile Bruta	16.020	16.071	16.389	16.390	16.681	17.271	-	7,81%*
Índex de dependència juvenil	26,90	27,44	27,85	28,18	28,35	28,47	28,49	5,91%
Índex de dependència senil	20,18	20,86	21,37	22,04	22,96	23,69	24,21	19,97%
Habitatges per instal·lacions i serveis. Calefacció (2011)								
	Collectiva	Individual	Aparells mòbils o fixos	Total	Habitatges principals	Diferència total i habt. Principals. Sense calefacció		
	22.350 (6,62%)	248.327 (73,56%)	49.709 (14,72%)	320.386 (94,9%)	337.589	17.203 (5,10%)		
Antiguitat de les construccions (2011)	Pre-1950	1950-1959	1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	Post 2000	
	24.483 (4,26%)	19.365 (3,37%)	60.411 (10,50%)	117.780 (20,47%)	57.377 (9,97%)	113.011 (19,64%)	182.917 (31,79%)	

3 Sense impostos

4 Sense impostos

Si ens fixem en les dades registrades a través del RUDEL5 sobre els ajuts d'urgència social per subministrament a la llar (vegeu taula), es poden valorar els ajuts donats i els imports corresponents tant per subministraments, com per habitatge, manutenció i altres ajuts als següents municipis de la comarca del Vallès Occidental: Badia del Vallès, Castellar del Vallès, Cerdanyola del Vallès, Montcada i Reixac, Ripollet, Sabadell, Sant Cugat del Vallès, Terrassa i el total de l'Àrea Bàsica del Vallès Occidental que s'analitzarà en més profunditat posteriorment. A la taula següent es mostren les xifres absolutes d'ajuts i imports monetaris, relatives a 2016, sobre els municipis mencionats anteriorment.

5 RUDEL: Recull unificat de dades dels ens locals de la Generalitat de Catalunya.

TAULA 5. DADES D'AJUTS DE POBRESA ENERGÈTICA PER MUNICIPIS, 2016

Municipi	Ajuts Aigua	Ajuts Gas	Ajuts Llum	Ajuts Suminist. combinats	Total Ajuts Suminist.	Ajuts Manutenció	Ajuts Habitatatge	Altres Ajuts
Badia del Vallès	502 (19.459 €)	-	-	564 (52.396 €)	1066 (71.855 €)	1.492 (247.732 €)	40 (10.791 €)	102 (178.144 €)
Barberà del Vallès	1574 (10.650 €)	583 (23.511 €)	981 (41.928 €)	100	3238 (76.089 €)	693 (116.000 €)	54 (25.665 €)	763 (178.144 €)
Castellar del Vallès	75 (3.375 €)	80 (2.921 €)	106 (5.096 €)	-	261 (11.391 €)	53 (13.850 €)	6 (150 €)	2 (174.355 €)
Cerdanyola del Vallès	599 (11.732 €)	455 (8.699 €)	738 (14.960 €)	24 (4.423 €)	1816 (39.814 €)	308 (817.644 €)	171 (82.209 €)	-
Montcada i Reixac	430 (28.712 €)	224 (11.186 €)	263 (30.290 €)	-	917 (70.188 €)	33 (42.625 €)	11 (128.156 €)	3 (41.037 €)
Ripolllet	435 (25.916 €)	202 (21.629 €)	389 (36.271 €)	-	1026 (83.816 €)	90 (29.677 €)	77 (73.692 €)	929 (487.981 €)
Rubí	-	-	-	-	22 (14.373 €)	199 (135.325 €)	271 (114.712 €)	1.490 (702.218 €)
Sabadell	801 (189 €)	-	730 (59.119 €)	1531	3062 (59.308 €)	14 (7.071 €)	538 (480.789 €)	1.047 (501.619 €)
Sant Cugat del Vallès	416 (27.341 €)	197 (14.339 €)	354 (29.797 €)	8 (570 €)	975 (72.048 €)	452 (181.158 €)	313 (280.375 €)	570 (83.172 €)
Santa Perpètua de Mogoda	-	-	-	-	-	-	-	295 (14.262 €)
Terrassa	557 (55.282 €)	384 (40.213 €)	1001 (136.049 €)	-	1942 (231.545 €)	-	719 (525.640 €)	861 (93.732 €)
Àrea Bàsica Vallès Occ.	161 (15.833 €)	73 (11.948 €)	259 (42.565 €)	19 (3.337 €)	512 (73.683 €)	19 (3.337 €)	279 (68.155 €)	1.929 (235.271 €)
Total Vallès Occidental	5.550 (210.477 €)	2.198 (140.181 €)	4.821 (412.943 €)	2.246 (74.696 €)	14.185 (847.267 €)	7.357 (2.043.904 €)	2.479 (1.790.338 €)	7.991 (2.523.895 €)

Font: Elaboració pròpia a partir de Dades RUDEL 2016.

La taula anterior mostra la magnitud de la problemàtica respecte als diferents municipis. Veiem com els ajuts a subministrament es donen especialment per cobrir despeses d'aigua i llum. Els municipis que reben una major quantitat d'ajuts de subministrament son Barberà del Vallès, Sabadell, Terrassa i Cerdanyola del Vallès.

Pel que fa a ajuts d'habitatge veiem com Terrassa i Sabadell reben la majoria dels ajuts. Si tenim en compte la relació entre els ajuts i el pes poblacional, veiem que en aquest cas hi ha cert equilibri entre els ajuts concedits i el pes de la població respecte al total de la comarca. Terrassa per exemple rep el 29% dels ajuts, però la seva població representa el 23,8% del total de la comarca. Així com Sabadell que rep el 22% dels ajuts mentre que la seva població representa el 23%.

Veiem com Badia del Vallès rep la majoria dels ajuts de manutenció, el 20%, mentre que la seva població representa el 1,3% de la comarca. Per contra es destaca Sabadell atorga de manera residual ajuts de manutenció, un 0,2% dels ajuts, però la seva població és el 23% de la comarca. Barberà del Vallès és un dels municipis que distribueix més ajuts, ja que rep el 22% dels ajuts de subministraments i el 20% dels ajuts de manutenció. Caldria analitzar amb més profunditat les causes d'aquesta realitat, que no necessàriament tenen a veure amb una major necessitat de la població.

En un àmbit més concret i aterrat al territori del Vallès Occidental cal destacar algunes dades que fan referència als diversos municipis que integren l'Àrea Bàsica del Consell Comarcal: Gallifa, Rellinars, Ullastrell, Sant Llorenç Savall, Vacarisses, Viladecavalls, Polinyà, Sentmenat, Matadepera, Castellbisbal, Badia del Vallès, Palau-solità i Plegamans, Sant Quirze del Vallès. A la taula següent es mostren les xifres absolutes recollides en l'Addenda del Contracte Programa de Serveis Socials 2016-2019 per l'any 2016 i engloben tots els municipis citats anteriorment.

La següent taula mostra el detall i la magnitud de la problemàtica a l'Àrea Bàsica del Vallès Occidental, amb una població total de 104.771 habitants, que representen un 11,5% de la població total de la comarca.

Amb aquestes dades de població, les persones incloses en els expedients representen un 1,1% del total de la població. Això no vol dir que només un 1% pateixi la problemàtica, sinó que s'han iniciat expedients d'urgència social.

TAULA 6. DADES SOBRE POBRESA ENERGÈTICA A L'ÀREA BÀSICA DEL VALLÈS OCCIDENTAL⁶, 2016

Indicadors	Valors	
Núm. d'expedients iniciats d'ajuts d'urgència social de subministrament, total	833	
Núm. total de persones incloses als expedients iniciats, total	Homes	440
	Dones	727
	TOTAL	1167
Núm. de persones beneficiàries de l'ajut	TOTAL Menys de 16 anys	164
	TOTAL De 16 a 64 anys	281
	TOTAL Entre 65 anys i 84 anys	61
	TOTAL 85 anys i més	6
	TOTAL	512
Nombre de llars/famílies a les quals s'ha concedit l'ajut d'urgència social per subministrament	Nombre de llars/famílies a les quals s'ha concedit l'ajut d'urgència social per subministrament d'aigua	229
	Nombre de llars/famílies a les quals s'ha concedit l'ajut d'urgència social per subministrament de gas	148
	Nombre de llars/famílies a les quals s'ha concedit l'ajut d'urgència social per subministrament de llum	407
	Nombre de llars/famílies a les quals s'ha concedit l'ajut d'urgència social per subministrament de gas i llum combinat	29
	TOTAL	813
Tipus de llars/famílies a les quals s'ha concedit l'ajut, total	Núm. de llars integrades per una o més persones de 65 anys o més	22
	Núm. de llars integrades per una persona adulta amb infant/s a càrrec	38
	Núm. de llars integrades per dos adults o més amb infant/s a càrrec	80
	TOTAL	140
Nombre de llars/famílies amb les quals no treballaven els Serveis Socials Bàsics i que, a partir de la sol·licitud d'aquest ajut, s'hi ha començat a treballar	17	
Periodicitat dels ajuts, total	Núm. d'ajuts per retards de pagaments de factures, inferior a 4 mensualitats	132
	Núm. d'ajuts per retards de pagament de factures, superior a 4 mensualitats	12
	TOTAL	144
Núm. de llars/famílies que han rebut el mateix ajut l'any anterior, total	82	
Import total dels ajuts concedits total	73.683,4€	

Font: Elaboració pròpia a partir de Dades RUDEL del CCVOC 2016

⁶ Els 12 municipis que integren l'ABSS són: Castellbisbal, Gallifa, Matadepera, Palau-solità i Plegamans, Polinyà, Rellinars, Sant Llorenç Savall, Sant Quirze del Vallès, Sentmenat, Ullastrell, Vacarisses i Viladecavalls.

3.2. MAPA QUALITATIU DE VULNERABILITAT

Prenent com a referència la **tècnica d'anàlisi PESTEL** (política, economia, entorn sociocultural, tecnologia, medi ambient i legislació) que s'utilitza per descriure l'entorn i avaluar els elements que tenen influència en la intervenció, en el cas que ens interessa, en vulnerabilitat energètica.

S'han adaptat les categories d'anàlisi als indicadors que poden causar vulnerabilitat energètica, utilitzats en estudis rellevants sobre la matèria i que han estat citats amb anterioritat a la pàg. 4 del present document.

Aquesta adaptació ha de permetre desenvolupar l'anàlisi qualitatiu que ens pot aportar informació rellevant per plantejar els recursos que es poden desplegar de forma general per treballar en la resolució de la precarietat energètica i que conformaran el Pla d'acció comarcal.

Un cop exposada aquesta informació, es sintetitzarà per prioritzar i reconèixer els focus d'atenció-acció en un anàlisi DAFO.

3.2.1. SITUACIÓ DE LES PERSONES AFECTADES (PREU, SALARI I TREBALL)

Es detecta com un dels factors clau la **disfunció del mercat de treball**, és a dir, l'elevada situació d'atur de molts dels municipis de la comarca i les feines poc remunerades que s'han potenciat arran de la crisi (*poor workers*). Aquestes situacions generen estats de precarietat derivats de la manca d'ingressos, fet que potencia estats de vulnerabilitat material que, sovint, es deriven en problemes d'accés a recursos que es dediquen a cobrir les necessitats bàsiques.

L'impagament de les factures genera situacions d'endeutament que, a la llarga, poden esdevenir una complicació major per aquelles persones que arrossegueu altres problemàtiques relacionades amb els recursos disponibles. Així, aquest **sobre-endeutament afecta de manera directa a les possibilitats d'accedir a certes prestacions i, alhora, arreplega situacions de pobresa**.

Un dels efectes es relaciona amb la inserció laboral: aquelles persones endeutades que aconsegueixen dur a terme un procés d'inserció reeixit, acaben veient el/s seu/s primer/s salari/s embargats per fer front al deute, generant una situació de manca d'ingressos que agreuja les situacions de vulnerabilitat. Les persones més vulnerables per la seva condició socioeconòmica són, alhora, les persones que tenen més dificultats legals per accedir als recursos que garanteixen cert suport a les mancances materials existents.

3.2.2. CONDICIONS DE L'HABITATGE

L'habitatge és un dels camps on es dirimeixen moltes de les **trajectòries d'exclusió social**. La por o la pròpia pèrdua de l'habitatge condiona en si mateixa la salut de les famílies afectades, així com altres factors d'exclusió com l'atur i el sobre-endeutament.

Les situacions d'impagament, sigui del lloguer o hipoteca, es poden vincular també a irregularitats en el pagament de les factures d'energia. En aquest sentit, es destaca com una de les causes de la vulnerabilitat energètica el fet de no poder pagar els rebuts de l'habitatge on s'està residint.

L'increment de les **ocupacions il·legals**⁷ ha comportat que s'obris el ventall de perfils de les famílies en aquesta situació que es poden trobar en situació de vulnerabilitat i risc d'exclusió social. Aquestes ocupacions augmenten la inseguretat de les llars, ja que es poden produir **talls de subministrament en cas de detecció per part de les companyies**, i a voltes a través de la policia local. A més, el fet de realitzar punts per obtenir energia elèctrica pot **posar en risc la integritat física de qui els realitza i dels habitants de la llar**.

Si observem el règim de tinença dels habitatges, es destaquen les llars que viuen de **lloguer** com una de les situacions que **pot agreujar també una situació de vulnerabilitat energètica**. Ja que moltes vegades el titular del contracte no és la persona que hi viu. Aquest fet pot dificultar la realització de canvis tarifaris, en la tramitació del butlletí o, també, pot introduir biaixos a l'hora de sol·licitar l'informe de vulnerabilitat.

El fet de tenir pocs recursos **dificulta poder assumir canvis en la instal·lació elèctrica en cas de necessitar actualitzar el butlletí**. Disposar d'un butlletí actualitzat és la condició primera per la realització de molts canvis tarifaris i contractuals. A més, aquesta situació de no actualització del butlletí - a banda d'impedir l'optimització tarifària - pot arrelar certes mancances estructurals de les llars, fet que pot tenir impactes en la seguretat i les condicions de salut dels seus habitants.

L'any de construcció no implica de forma automàtica una mala qualitat de les edificacions, però la manca de regulació constructiva pel que fa als tancaments i els aïllaments fa pensar que encara trobem un nombre d'edificis que tenen mancances en aquests àmbits. **Són les persones més vulnerables les que pateixen majors mancances edificatives en les seves llars** i, així doncs, incrementar els factors de patir situacions de pobresa energètica. Per algunes gestions, també es sol·licita la **cèdula d'habitabilitat**, per tant aquest fet també serà una dificultat més.

⁷ Per a més informació sobre propostes en habitatge vegeu el Dictamen sobre el règim legal dels habitatges buits i les mesures que poden prendre les administracions locals, 2017 realitzat per la UAB i editat pel Consell Comarcal del Vallès Occidental.

En general, es considera que tant la manca d'accés a l'habitatge com l'ocupació ha anat en augment els últims anys a la comarca. El fet d'ocupar un habitatge comporta, en la majoria dels casos, frau en els subministraments energètics, és a dir, punxar la llum i l'aigua per abastir l'immoble de forma il·legal – cal apuntar que alguns municipis donen d'alta l'aigua en casos d'ocupacions de pisos sota certes condicions. Aquest fet està estipulat com un delicte que es tramita per la via judicial – l'ocupació de l'immoble es considera un delicte que procedeix per la via civil -, el que permet una actuació més ràpida dels cossos de seguretat sobre aquesta situació fraudulenta i, per tant, procedir a la desocupació del pis. Veiem, doncs, que de nou són les persones més vulnerables les que pateixen més situacions d'inestabilitat en relació als subministraments.

A més, no cal perdre de vista que **viure en habitatges amb humitats o mals tancaments, degrada encara més les condicions d'aïllament**, empitjorant la situació si no s'hi posa remei.

3.2.3. ELS FACTORS DEL MERCAT ENERGÈTIC

A aquesta situació s'hi suma **l'elevat preu de l'energia** (aigua, gas i electricitat) que, a diferència de la capacitat adquisitiva de les persones i famílies més vulnerables de la comarca, ha augmentat arran de la crisi econòmica (recordem que, de mitjana, la RFBD ha augmentat un 7%, mentre que el preu de l'energia ho ha fet – abans d'impostos - un 28%). Aquest fet ha produït un **biaix entre l'evolució dels preus al consum i la capacitat econòmica de les llars** per accedir al consum.

La fluctuació dels preus de l'energia no garanteix una estabilitat a la baixa dels preus, ja que l'existència d'un mercat de **característiques oligopolístiques tendeix a dominar les variacions dels preus** dels productes en benefici de l'extracció de plusvàlues sobre el consum. A aquesta situació cal sumar-hi les anomenades **"portes giratòries"**, que representen una pràctica qüestionable de connivència entre el sector energètic i la classe política. A més d'un mercat amb poca competència i sospitós de rebre els favors dels governs, cal afegir que la liberalització del sector es va fer de forma parcial, afavorint posicions de poder de certes empreses.

També, **l'agressivitat de certes pràctiques comercials** de les empreses que comercialitzen l'energia és una de les causes detectades que poden potenciar casos de vulnerabilitat o pobresa energètica (moltes vegades els comerciants no són personal d'aquestes empreses, sinó subcontractes que cobren per contracte fet i, per tant, són persones incentivades a aconseguir canvis de contractació). El "porta a porta" que realitzen aquestes empreses suposa una pràctica comer-

cial agressiva que té una ombra de sospita sobre seu. Són nombrosos els casos en què aquests comercials menteixen de forma deliberada sobre les condicions dels contractes o sobre la legislació per canviar els contractes a persones, la majoria de vegades, grans o poc informades. En moltes ocasions, **aquests canvis deixen en pitjor situació a les persones que els pateixen.**

Les llars en situacions de vulnerabilitat que tenen **domiciliat el rebut dels subministraments pateixen la rigidesa d'aquest format**, ja que no hi ha possibilitat d'ajornar el pagament. La rigidesa només es trenca quan hi ha intermediació dels serveis socials.

Es destaquen els **canvis de companyia** abans que es produeixi un tall del subministrament com una pràctica present als municipis de la comarca. Aquesta situació permet que la llar pugui continuar disposant del subministrament dels recursos energètics, però perpetua l'endeutament de la/les persona/es que realitzen el consum, o bé de qui té el subministrament al seu nom. Es relaten casos de propietaris que tenen els subministraments al seu nom, però són els llogaters qui reben l'informe de vulnerabilitat i no paguen. En aquests casos, els propietaris es troben que han de fer front a aquest deute.

El preu de l'energia i altres factors relacions comporten una **autocontenció en el consum energètic** que pot suposar un factor de risc, sobretot en famílies amb infants o persones grans. Aquestes últimes, degut moltes vegades a les experiències derivades de les seves trajectòries vitals i materials, mostren actituds conservadores a l'hora de consumir i prefereixen fer servir altres béns per cobrir les seves necessitats tèrmiques - si les cobreixen de forma satisfactòria -, com l'ús de mantes o roba d'abrigar dins la llar. Si bé l'autocontenció permet fer front als pagaments, genera altres impactes derivats de viure en cases fredes i/o humides, o també fosques.

Altrament, hi ha persones amb mals hàbits de consum que fan pujar les factures, amb un consum innecessari. Ajustar-los pot ajudar a fer front al pagament dels subministraments. **L'elevat consum energètic** d'algunes de les persones que reben una bonificació és una de les conseqüències que s'apunta. Per tant, podem pensar que certes persones aprofiten la situació de vulnerabilitat en què estan per tenir un consum elevat i poc conscient en termes de sostenibilitat ambiental, sobretot en els casos que els subministraments no van a nom de la persona llogatera. Ara bé, aquests no són casos generalitzats.

3.2.4. L'ENTORN

Es considera que la **desinformació de la ciutadania en relació als seus drets i deures** és una de les causes per les quals certes persones poden arribar a patir situacions de vulnerabilitat o pobresa energètica.

Relacionat amb els drets, cal apuntar a la **inseguretat existent per la convivència de dues legislacions diverses, en concret pel que fa a l'assumpció del deute derivat de l'aplicació de la Llei 24/2015 i el Decret estatal del nou bo social.** La primera apunta a la impossibilitat de tall de subministraments en cas d'impagament, mentre que la segona insta als ajuntaments a fer-se càrrec del 50% del deute com a condició per evitar el tall.

El fet d'existir dues normatives que pretenen regular una mateixa problemàtica genera diferents estratègies en el si dels Ajuntaments. De vegades s'arriba a un acord i no es talla el subministrament per impagament, llavors qui assumeix el deute? En aquest sentit, la inseguretat existent en relació a l'assumpció del deute té l'origen en les decisions tècniques i polítiques de cada ajuntament, sent aquest el motiu principal que genera cert malestar entre la ciutadania afectada i els ajuntaments que decideixen no pagar el deute que generen aquestes persones. A més, el nou bo social també planteja dubtes i resta autonomia a les administracions locals. La inexistència d'un criteri unificat d'actuació suposa l'oportunitat de fer polítiques empresarials adaptades a la situació de coneixement, o desconeixement, de cada ajuntament i, per tant, és una finestra des d'on el sector privat pot incidir en la capacitat pública de gestió d'una problemàtica.

Aquesta existència simultània de dues legislacions diverses (autonòmica i estatal) que diuen coses diverses, fa que els ajuntaments i les persones usuàries es trobin en una situació d'incertesa. **Es reclama, doncs, una major coordinació multinivell** dins les pròpies administracions locals i a nivell comarcal, provincial i autonòmic per poder definir criteris d'actuació comuns i poder fer demandes en una mateixa direcció amb unitat d'acció entre ajuntaments i altres ens locals.

La quantitat de normatives que existeixen i el seu llenguatge tècnic no faciliten el coneixement dels drets i deures que les persones i col·lectius tenen com a ciutadania d'un territori concret. La necessitat d'incidir sobre la problemàtica ha generat un marc normatiu complex i en constant construcció, però aquesta producció **no s'ha complimentat amb processos pedagògics** d'aprenentatge energètic entre els residents de Catalunya, ni en l'elaboració de materials de lectura fàcil.

L'actual marc normatiu ha generat unes línies difoses entre les responsabilitats d'actuació i els responsables d'implementar-les. Així, l'existència d'un marc regulador poc específic i desenvolupat ha sobrecarregat les administracions més properes a la ciutadania, els ajunta-

ments. Aquests s'han responsabilitzat tant de la implementació de les polítiques catalanes com de les espanyoles en relació a la pobresa energètica, fet que ha produït un conflicte en relació al principi de prevalença, és a dir, si la normativa autonòmica ha superat les competències assignades i, per tant, la normativa produïda en la circumscripció queda anul·lada en detriment de la presència d'una regulació estatal.

Aquesta manca d'especificitat de la normativa vigent, sobretot en relació als mecanismes de la seva aplicació i seguiment, ha fet que certs municipis es responsabilitzin de tota la gestió de la norma. Això ha generat un volum de feina considerable en l'àmbit municipal i un cost extra en el pressupost municipal.

Des de l'administració local, està sorgint un debat en el qual es planteja, entre d'altres, si la responsabilitat dels consistoris és pagar les factures a les empreses que no volen col·laborar de cap manera en generar solucions satisfactòries per tots els agents implicats i per tant com reconduir el missatge de les companyies energètiques que volen fer responsables als governs municipals dels talls dels subministraments.

3.3. ANÀLISI DAFO (DEBILITATS, AMENACES, FORTALESES I OPORTUNITATS)

En el marc de la **Comissió tècnica comarcal dels municipis de més de 20.000 habitants**, es va realitzar una dinàmica de generació d'idees partint de la **tècnica Philips** (3 grups de 5-6 persones) que va donar com a resultat una bona part de la informació que es recull al següent anàlisi DAFO.

També es va demanar col·laboració al **Grup de treball dels municipis de l'ABSS del Vallès Occidental**, a través del qual s'ha apuntat informació de rellevància pel DAFO, i finalment s'ha complementat amb les dades obtingudes a través del previ 'mapa de vulnerabilitat'.

3.3.1. FUNCIÓ SUBSTANTIVA DEL DAFO

Debilitats internes

Es considera una debilitat el fet de disposar de diners suficients per poder treballar la problemàtica, però que alhora existeixi una certa manca de voluntat d'intervenir de forma integral i, per tant, de dedicar més recursos a generar una estratègia comuna i a ampliar les plantilles de treball tècnic de què disposen els municipis.

El lideratge polític és quelcom imprescindible si volem generar respostes el màxim d'integrals possibles. L'actual situació no denota un lideratge identificat i reconegut per la resta, això suposa una de les debilitats del present context.

D1. Sobrecàrrega dels professionals de l'administració, que provoca angoixa pel volum de feina i complexitat.

D2. Dificultats d'accés a la informació dels professionals sobre la problemàtica i els circuits de gestió.

D3. Manca d'especialització professional en pobresa/vulnerabilitat energètica.

D4. Manca de protocols específics de treball amb altres agents municipals (bombers, salut, policia, educació...).

D5. Pagament de factures sense estratègia a curt termini (comprovar disminució del pes que representa el pagament de subministraments bàsics sobre els pressupostos familiars), ni llarg (estudi del retorn social de la inversió).

D6. Falta de recursos per assolir accions efectives.

D7. Deriva del lideratge polític (desorientació) i posicionament comú.

D8. Manca de voluntat d'intervenció integral (dedicar recursos a una estratègia conjunta i ampliar plantilles).

D9. Diferències o manca de posicionament i estratègies polítiques i tècniques comuns (a nivell local, provincial i autonòmic) sobre política energètica i per fer front a les companyies energètiques.

D10. Diferent interpretació jurídica dels ajuntaments i altres administracions.

D11. Duplictat d'estudis, treballs...que no s'han traduït en accions des de diferents administracions i/o organismes.

D12. Dificultats d'accés a la població en situació de vulnerabilitat no coneguda per SS.

D13. Manca de la figura d'agent energètic.

D14. Els diferents municipis de la comarca parteixen de coneixements i pràctiques diferents, que dificulten estratègia comuna.

Amenaces externes

Es percep com una amenaça **la manca d'implicació i conscienciació de les companyies prestadores dels serveis energètics** en l'elaboració de respostes conjuntes, on l'acumulació de capital no sigui el principal objectiu de la participació privada.

A1. Política energètica estatal erràtica.

A2. Legislació estatal, i interpretació de la mateixa, restrictiva.

A3. Complexitat i contradiccions legals (normativa contradictòria i lleis amb rangs diferents).

A4. Multitud de procediments i models.

A5. Manca de respostes de la Direcció General d'Indústria i Energia, Agència de l'Habitatge de Catalunya i Agència Catalana de Consum.

A6. Empreses energètiques en aliança, deixant en fora de joc a les administracions, per exemple, formulant denúncies (Gas natural i altres companyies) a ajuntaments i professionals des serveis socials i esperant que gestionin documentació administrativa per cobrar.

A7. Complexitat i opacitat del mercat energètic. Manca d'implicació i col·laboració real de les companyies energètiques:

- Estratègies comercials de venda agressives i publicitat enganyosa.

- Desconeixement dels mateixos comercials que atenen problemàtiques derivades de la vulnerabilitat energètica.
- Utilització dels llistats d'impagaments que faciliten les empreses per col·lapsar els serveis socials.
- Venda del deute a altres companyies que fan negoci amb les persones deutores.

A8. Increment dels preus de l'energia i impostos amb impacte sobre el benestar de les persones que s'agreuja en famílies en situació de vulnerabilitat.

A9. Existència de màfies que punxen els subministraments i revenen el servei.

A10. Manca d'entitats actives a la comarca que actuïn amb i des de la ciutadania (massa crítica).

A11. Sistema de protecció social dèbil.

A12. Model cultural i polítiques no centrades en l'energia com a bé comú sinó com a negoci.

A13. Poc accés a la informació i protecció del consumidor/-a domèstic (accés bo social, ajuts eficiència, càrrega IVA, etc.).

A14. Disminució del poder adquisitiu de la població que comporta privació de les situacions de confort, reducció d'altres costos necessaris pel benestar i impagament de factures i endeutament.

A15. Qualitat de l'edificació.

A16. Problemes de salut derivats de la privació: malestar psicològic i malalties cardiovasculars i respiratòries.

Fortaleses internes

Es destaca com una de les fortaleses rellevants el fet de poder **tenir contacte amb altres municipis i experiències** que estiguin treballant en aquest àmbit. Aquest coneixement compartit pot generar estratègies conjuntes i, alhora, donar força política als municipis.

F1. Recursos econòmics disponibles (Addenda CP de la Generalitat, DIBA, AMB).

F2. Possibilitats d'intervenció i treball tècnic (Taula comarcal i altres espais) expressat pels propis professionals.

F3. Coneixement compartit pot generar estratègies conjuntes i, alhora, donar força política als municipis.

F4. Realitzar una mateixa demanda/denúncia que enforteixi alhora el posicionament conjunt i individual dels municipis.

F5. Disposar dels coneixements de les diverses experiències tècniques i la trajectòria d'atenció dels diferents municipis.

F6. Existència de voluntat tècnica d'arribar a consolidar accions concretes per oferir solucions. Voluntat i necessitat dels professionals d'unificar criteris i procediments.

F7. Necessitat dels professionals de disposar de directrius polítiques clares i comuns.

F8. Coneixement del territori (estudis previs i coneixement tècnic).

F9. Possibilitats de treball comunitari i projectes preventius amb usuaris/-es dels serveis.

F10. Diversitats de formacions professionals complementàries.

F11. Projectes reeixits a municipis de la comarca i experiències locals.

F12. Realització in crescendo d'activitats específiques (auditories energètiques, tallers per usuaris, campanyes...).

F13. Progressiva incorporació de la figura d'Agent Energètic en algunes localitats.

F14. Presència de serveis específics a les 2 capitals de comarca.

F15. Necessitat de crear un lobby de discussió comarcal.

F16. Possibilitat de disposar d'ordenances i reglaments locals i comarcals.

Oportunitats externes

Coresponsabilitzar al sector privat en la gestió de les respostes a la problemàtica de la pobresa energètica. Actualment les empreses prestadores dels serveis energètics han estat poc col·laboradores i, en molts casos, **han posat traves** perquè les actuals lleis es puguin desenvolupar de manera correcta. Es proposa treballar per aconseguir un canvi de paradigma i fer del sector privat un actor més dins la gestió i atenció de la problemàtica i de les persones que la pateixen.

La vigent **lleï europea en relació a les energies renovables i els habitatges** és una oportunitat per desenvolupar un parc d'habitatges sostenibles que, en última instància, puguin tenir accés a un consum d'energia produït per la mateixa comunitat. Aquesta situació redueix les dependències energètiques de les empreses i, alhora, suposa un eix de coordinació i treball intern de les comunitats, fet que pot generar sinergies que cohesionin el grup de convivència, fomentar la presa de decisions conjunta i, finalment, generar consciència entorn la necessitat de transformació ecosocial des de les comunitats de veïns i veïnes.

O1. Polítiques i experiències socials europees (França, Anglaterra...) que poden propiciar el canvi cultural, polític i legislatiu a nivell estatal i/o autonòmic (Llei europea en energies renovables, habitatges...).

O2. Canvis legislatius autonòmics (Llei 24/2015 i altres).

O3. Debat social 'obert' en relació al model energètic i de mercat, repensar dependència de combustibles fòssils i mecanismes equilibrats de fixació de preus (model sostenible i consum responsable) i pensant en el consumidor/a domèstic que utilitza l'energia per cobrir necessitats bàsiques, per garantir un servei universal a preu just.

O4. Desenvolupament de projectes d'eficiència energètica.

O5. Interès en investigacions entre la relació de la pobresa energètica sobre efectes de la salut i altres.

O6. Acords (fons socials) amb les companyies aigua (municipals) que pot obrir vies de col·laboració amb altres companyies energètiques (llum i gas).

O7. Necessitat de coresponsabilitzar al sector privat en la gestió de les respostes a la vulnerabilitat energètica.

O8. Disponibilitat de Gremis, col·legis i empreses amb Responsabilitat Social Corporativa.

O9. Comunicació directa amb les grans companyies subministradores.

O10. Suport de les administracions implicades (Agència Catalana de Consum, Diputació Barcelona i Departament de Treball, Afers socials i Famílies).

3.3.2. MATRIU DAFO

Estratègia DA (Mini-Mini) per minimitzar debilitats i amenaces:

D1-D2-D12-D14-A16

– Crear llocs de treball específics com per exemple agents energètics.

D3-D4-D11- A3-A4-A9

– Treball en xarxa i formació a professionals de diferents àmbits com serveis socials, salut, urbanisme, policia local...

D5-D6-D7-D8-D1C-D15-A1-A2-A5-A8-A15

– Incidir en un lideratge polític fort i promoure polítiques actives en ocupació i també en un nou model energètic.

D13-A6-A7-A13

– Sensibilització ciutadana.

Estratègia DO (Mini-Maxi) per minimitzar debilitats i maximitzar oportunitats:

D1-D2-D12-D14- O4

– Desenvolupar projectes d'eficiència energètica i formació a professionals.

D3-D4-D11-O4-O5

– Incorporar la metodologia SROI (Retorn Social de la Inversió) en el disseny, elaboració, implementació i avaluació de projectes (impacte social, ambiental i socioeconòmic).

– Incidir en projectes de salut.

D5-D6-D7-D8-D1C-D15-O1-O2-O6-O7-O8-O9-O10

– Avançar en canvis legals basats en altres models europeus.
– Promoure acords amb agents econòmics i socials, així com amb les subministradores.

D13-O3

– Repensar el model energètic des de la participació ciutadana.

Estratègia FA (Maxi-Mini) per maximitzar les fortalezes i minimitzar les amenaces:

F1-F2-F3-F10-A3-A4-A7-A8-A9-A16

– Descriure treballs qualitius per la creació de figures específiques compartides per diferents municipis i itinerants.

F8-F9-F10-F11-A16

– Promoure projectes específics amb població de risc: gent gran, dependència, dones, infància.

Estratègia FO (Maxi-Maxi) per maximitzar fortalezes i oportunitats:

F1- F2-F3-F4-F5-F6-F7-F8-F10-O4-O5

– Treball en xarxa per produir projectes de sensibilització i preventius innovadors.
– Promoure nous nínxols d'ocupació (rehabilitació habitatges, informadors...).

F15-F16-O1-O2-O6-O7-O8-O9-O10

– Redacció i aprovació d'ordenances i reglaments locals i comarcals consensuats a nivell comarcal.
– Acords i convenis amb Agents econòmics, socials i energètiques.

F1-F9-O3

– Campanya de sensibilització ciutadana en eficiència energètica i cap un nou model d'auto-gestió de l'energia.

4. PLA D'ACCIÓ COMARCAL

4.1. MISSIÓ GENERAL DEL PLA

Promoure mesures proactives per fer front a les situacions de vulnerabilitat energètica i pal·liar les dificultats econòmiques de les llars de la nostra comarca.

4.2. LÍNIES ESTRATÈGIQUES

El Pla inclou 3 línies estratègiques, relacionades amb les diferents dimensions de la vulnerabilitat social i que afecten diversos àmbits de treball, sempre amb una vocació de transversalitat que implica les diferents regidories municipals i amb l'objectiu d'incorporar el principi d'equitat en totes les polítiques públiques locals.

Aquestes línies serveixen de marc per al desplegament dels objectius i les accions que es desplegaran més endavant al document i que es corresponen a:

1. **Detecció i planificació:**
Coneixement del territori i context i implicació de les administracions locals i autonòmiques.
2. **Acció social:**
Professionalització i atenció proactiva a la ciutadania.
3. **Sensibilització en estalvi a la llar i eficiència energètica:** Apoderament de la ciutadania (accions de promoció i prevenció comunitària).

4.3. OBJECTIUS ESPECÍFICS

Detecció i planificació:

- 4.3.1 Conèixer les accions que es realitzen als municipis de la comarca per dissenyar i dur a terme accions col·laboratives i transversals amb repercussió comarcal.
- 4.3.2 Sol·licitar a les administracions la seva implicació per potenciar relacions dinàmiques amb les empreses subministradores que han d'acomplir amb la responsabilitat social corporativa.
- 4.3.3 Coordinar propostes sobre el preu i pagament de les despeses energètiques en favor de la població fràgil i pel bé comunitari de forma coordinada amb els agents del territori i les subministradores.
- 4.3.4 Organitzar circuits comarcals de prevenció i atenció a situacions vulnerables.
- 4.3.5 Coordinar les accions i la informació municipals, així com desenvolupar estudis d'abast territorial que permetin conèixer amb major profunditat els impactes de la precarietat energètica.

Acció social:

- 4.3.6 Realitzar seguiment de les persones i famílies en situació de vulnerabilitat energètica en risc mitjançant la posada en marxa de recursos especialitzats que treballin en sinèrgia amb els serveis socials municipals.
- 4.3.7 Cercar solucions compartides al pagament de subministres, potenciant l'autonomia personal.
- 4.3.8 Facilitar l'accés dels consumidors/es econòmicament vulnerables a informació qualitativa i formació respecte a les facturacions, tarifes, possibilitats i recursos que ofereixen els sistemes públics assistencials i els sistemes de serveis domiciliaris d'abastament d'aigua, gas i electricitat.
- 4.3.9 Donar assessorament i suport energètic (acompanyament, revisions llar i rehabilitació) des dels recursos especialitzats per complementar les accions assistencials dels serveis socials bàsics.

Sensibilització en estalvi i eficiència energètica:

- 4.3.10 Aglutinar esforços amb tots els/les agents per contribuir en l'estalvi energètic, el consum responsable i el benestar de les persones, afavorint la seva inclusió social.
- 4.3.11 Realitzar formacions per a població vulnerable i ciutadania en general sobre la gestió comunitària dels recursos energètics, estalvi a la llar i eficiència energètica des d'una perspectiva del bé comú.
- 4.3.12 Capacitar i informar a la ciutadania, al personal de l'administració, entitats i empreses, amb la finalitat de promoure hàbits sostenibles entorn l'estalvi de recursos.

4.4. PLA D'ACCIÓ COMARCAL EN GESTIÓ ENERGÈTICA SOCIAL I PROPOSTES LOCALS

Resseguint aquestes línies estratègiques i els objectius específics descrits, es proposa el següent **Pla d'acció comarcal**, així com algunes propostes a desenvolupar pels propis plans locals de gestió energètica social dels municipis de la comarca, considerant un enfoc de treball compartit per aconseguir la missió general del Pla i encarar l'acció a les línies estratègiques plantejades.

Les accions descrites al Pla tenen una planificació a 4 anys vista (2019-22) i es basen el les propostes recollides a la diagnosi del territori (apartat 3 del present document), a través de diverses fonts bibliogràfiques, l'anàlisi del territori i l'aplicació de tècniques participatives realitzades en el marc de la Comissió Tècnica de Gestió Energètica Social (municipis de més de 20.000 habitants i /o amb ABSS pròpia) i del Grup de treball tècnic dels municipis de l'ABSS del Vallès Occidental (menys de 20.000 habitants).

La major part de les accions del Pla estan pensades perquè es realitzin dels de propi Consell Comarcal, però també s'apunten propostes d'acció que poden realitzar els propis municipis, seguint el principi d'autonomia local i compartint les experiències amb la xarxa comarcal.

LÍNIA ESTRATÈGICA 1: DETECCIÓ DE NECESSITATS EN VULNERABILITAT SOCIAL I PLANIFICACIÓ		INDICADORS	PRESSUPOST	CALENDARI
ACCIÓ	IMPLEMENTACIÓ	RESULTATS PREVISTOS	<1000€ <5000€ >5000€	2019-2022
1.1. Coordinació de la Taula política de Vulnerabilitat Energètica (càrrecs electes i subministradores).	Municipis: anualment, tots els municipis de la comarca. Es poden delegar les funcions pròpies de la Taula al Consell d'Alcaldes i Alcaldesses quan es consideri oportú. Agents: Representants polítics dels municipis de la comarca i empreses energètiques, segons qüestions a tractar.	Des de la Taula s'hauran de per potenciar relacions dinàmiques amb les empreses energètiques i coordinar propostes sobre el preu i pagament de les despeses energètiques en favor de la població fràgil i pel bé comunitari (quan realitzar pagaments, fraccionament del deute i altres solucions imaginatives). També serà funció de la Taula, negociar amb les Administracions Autonòmiques i Estatals . Manifest de posicionaments conjunts a nivell polític sobre diversos aspectes de gestió, intenció i relació amb empreses energètiques i altres administracions. Posar en contacte i calendaritzar diverses reunions per traslladar acords a Generalitat, Sindic, Agència Energia, etc. Proposar conveni per establir tarifes socials per a consumidors/es vulnerables. Acords de col·laboració per reforçar els recursos humans dels municipis que fan tasques pròpies de les empreses energètiques (registre despeses, al·tament i determinar competències i responsabilitats en la gestió). Treballar conjuntament una proposta de Reglament comarcal per a la prevenció i atenció a situacions vulnerables, segons normativa vigent i/o el disseny d'un projecte comarcal amb metodologia SFOI (Retorn Social de la Inversió). Elaboració conjunta de documentació - models Redacció d'un Reglament intern de funcionament de la Comissió .	1 sessió anual. Mínim, un nou acord bianual amb energètiques. Redacció i difusió del manifest. 2 reunions anuals. Acord a totes les comarques i/o àtqua. 1 acord amb il·lum./gas amb administracions. Mínim, un nou acord bianual amb administracions. Redacció del document i presentació. Constitució formal de la Comissió. Model Informe Vulnerabilitat Redacció del document i aprovació. Mínim, un nou acord/conveni anual. Creació de la plataforma Mínim 4 sessions treball anuals i compliment dels objectius proposats per la comissió. Redacció del Mapa de procediments i dels models per a l'atenció compartits. Mínim 4 sessions de treball anuals. Mínim 4 sessions de treball anuals. Increment bianual en els municipis de la comarca. Increment bianual en els municipis de la comarca. 10 entrevistes anuals Edició dels materials i difusió a través de l'espai web del CCVOC i links dels ajuntaments. Notícies mensuals.	2019-2022 2020 i 2022 2019 2019-2020 2022 2019 i 2021 2020-2021 2019 2019 2019 i 2020 2020 2019-2022 2019 2019-2021 2020 2020 i 2022 2020 i 2022 2019-2022 2019-2022
1.2. Seguiment de la Comissió tècnica comarcal per a la Gestió energètica social	Municipis: trimestralment amb els municipis de més de 20.000 ha. i/o ABSS pròpia. Agents: Responsables tècnics de vulnerabilitat energètica. Coordinació: CCVOC	Des de la Taula s'hauran de per potenciar relacions dinàmiques amb les empreses energètiques i coordinar propostes sobre el preu i pagament de les despeses energètiques en favor de la població fràgil i pel bé comunitari (quan realitzar pagaments, fraccionament del deute i altres solucions imaginatives). També serà funció de la Taula, negociar amb les Administracions Autonòmiques i Estatals . Manifest de posicionaments conjunts a nivell polític sobre diversos aspectes de gestió, intenció i relació amb empreses energètiques i altres administracions. Posar en contacte i calendaritzar diverses reunions per traslladar acords a Generalitat, Sindic, Agència Energia, etc. Proposar conveni per establir tarifes socials per a consumidors/es vulnerables. Acords de col·laboració per reforçar els recursos humans dels municipis que fan tasques pròpies de les empreses energètiques (registre despeses, al·tament i determinar competències i responsabilitats en la gestió). Treballar conjuntament una proposta de Reglament comarcal per a la prevenció i atenció a situacions vulnerables, segons normativa vigent i/o el disseny d'un projecte comarcal amb metodologia SFOI (Retorn Social de la Inversió). Elaboració conjunta de documentació - models Redacció d'un Reglament intern de funcionament de la Comissió . Acords amb col·legis d'arquitectura i gremis d'instal·ladors per oferir un preu assequible per l'alta de subministres: cèdula habitabilitat, butlletí elèctric, etc. Crear una plataforma virtual per compartir documentació, models i materials de la comarca. Revisar necessitats en vulnerabilitat energètica i elaborar documents consensuats per traslladar demandes a la Taula política. Donar suport a les accions de sensibilització (línia 3). Mapa de procediments (arbre de decisions) dels circuits comarcals de Serveis Socials de prevenció i atenció a situacions vulnerables (talls, fraccionament deute, impagaments i bo social). I actualització segons normativa. Revisar necessitats en vulnerabilitat energètica i traslladar demandes a la Taula política i comissió tècnica. Donar suport a les accions de sensibilització (línia 3). Acords conjunts per la distribució d'ajuts i prestacions econòmiques Potenciar la contractació per part de les administracions locals d' empreses energètiques amb compromís social i que compleixin les lleis i normativa vinculada a vulnerabilitat energètica. Col·laboració amb el Banc d'energia , per a l'estalvi energètic de les administracions: http://bancdenergia.org/ i que la reducció de despesa de les administracions es destini a projectes socials d'estalvi energètic. Entrevistes periòdiques amb agents dels 23 municipis de la comarca. Redacció i difusió del estudi i treball elaborats pel Consell Comarcal com ara el Dictamen sobre Habitatge ocupat i l' Estudi de les desigualtats socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental. Creació d'una bateria d'indicadors per a la seva explotació anual, entre els quals despeses de les administracions que haurien d'assumir les energètiques. Difusió dels acords presos a nivell polític-tècnic pels canals de cada ens local, ccvoc i mitjans generalistes.		
1.3. Seguiment del Grup de treball de Vulnerabilitat Energètica de l'ABSS del Vallès Occidental.	Municipis: trimestralment amb els 12 municipis de menys de 20.000 hab. de l'ABSS del Vallès Occidental. Agents: Responsables tècnics de vulnerabilitat energètica i serveis socials. Coordinació: CCVOC			
1.4. Difusió d'accions en favor del canvi de Model energètic.	Municipis: Municipis del Vallès Occidental interessats. Agents: Responsables tècnics de vulnerabilitat energètica i serveis socials municipals i del CCVOC. Incorporació de l'Observatori del CCVOC			

5. BIBLIOGRAFIA I FONTS CONSULTADES

Ajuntament de Sabadell (2017). *Pobresa energètica a Catalunya: reptes i dilemes. Reflexions al voltant del 1r Congrés català de pobresa energètica*. Obra Social 'La Caixa'.

Àrea metropolitana de Barcelona (2018). *Estudi d'avaluació i mesura de l'impacte social i mediambiental del programa metropolità de mesures contra la pobresa energètica*.

Consell Comarcal del Vallès Occidental i UAB (2017). **Dictamen sobre el règim legal dels habitatges buits i les mesures que poden prendre les administracions locals**.

Consell Comarcal del Vallès Occidental i NOTUS (2017). *Desigualtat i pobresa al Vallès Occidental, Una aproximació a la situació actual i a les principals mesures locals*.

Consell Comarcal del Vallès Occidental (2016). *Programa d'Actuació Comarcal 2016-2020*.

Diputació de Barcelona (2016). *La pobresa energètica a la demarcació de Barcelona*. Col·lecció Eines, Sèrie Benestar Social i Ciutadania.

Federació de Municipis de Barcelona i TRANSJUS (2018). *Pobresa energètica. Regulació jurídica i protecció dels drets de les persones*.

Joan Subirats dir. (2004). *Pobresa i exclusió social. Una anàlisi de la realitat espanyola i Europea*. Col·lecció Estudis socials núm. 16. Fundació 'La Caixa'.

Instituto Politécnico Nacional. Secretaría técnica (2002). *Metodología para el análisis FODA*.

Taula d'Entitats del 3r sector (2018). **El preu de l'energia, factor clau en l'augment de la pobresa energètica**. Debats Catalunya Social, núm. 55.

Agència Catalana de l'Aigua. <http://aca.gencat.cat/ca/inici>

Observatori del preu de l'aigua. <http://aca.gencat.cat/ca/laca/observatori-del-preu-de-laigua>

Estalvi i eficiència de l'aigua.

<http://aca.gencat.cat/ca/laca/campanyes-i-divulgacio/campanyes/estalvi-i-eficiencia-de-laigua>

Consells per estalviar energia.

http://icaen.gencat.cat/ca/energia/usos_energia/llar/contractacio-energetica/consells-per-estalviar-energia/

Tarifes socials:

Conceptes clau. Bo social.

http://icaen.gencat.cat/ca/energia/usos_energia/llar/contractacio-energetica/conceptes-clau/

Canon social de l'aigua.

<http://aca.gencat.cat/ca/tramits/tramits-temes/Canon-social-de-laigua-00001>

Les factures clares (Agència Catalana del Consum).

<http://www.consum.cat/documentacio/InteractiuFactures/index.html>

Guia de drets per a persones i famílies que tenen problemes econòmics per mantenir els subministraments d'aigua, llum i gas.

<http://habitatge.gencat.cat/web/.content/Temes/vull-comprar/guia-mantenir-suministraments.pdf>

Amb el suport de:

**CONSELL COMARCAL
DEL VALLÈS OCCIDENTAL**